

Historie Observatoře Tušimice

Český
hydrometeorologický
ústav

Stožárová meteorologická stanice Tušimice (později Observatoř Tušimice) byla založena Ústavem hygieny v Praze v 60. letech minulého století v souvislosti s plánovanou výstavbou tepelných elektráren v Podkrušnohoří za účelem monitoringu změn ovzduší v této oblasti. Jednalo se tehdy o elektrárny Tušimice I (v provozu v letech 1964 až 1998) a Pruněřov I (provoz zahájen 1967) a plánovanou výstavbu elektrárny Tušimice II (zahájení provozu 1974). První meteorologické měření proběhlo 2. února 1966. K 1. lednu 1967 byla stanice předána do správy tehdejšího Hydrometeorologického ústavu (HMÚ) – později Českého hydrometeorologického ústavu (ČHMÚ). Od roku 1980 nese stanice název Observatoř Tušimice (OBT) a od 1. ledna 1991 zakotvila v Úseku ochrany čistoty ovzduší (ÚOČO).

Stanice Tušimice (zpočátku uváděná jako Prahy) původně sídlila v malém přízemním domečku zvaném „likusák“, u kterého byl postaven 80m stožár a meteorologická zahrádka. V závěru roku 1973 byla dokončena výstavba nové stávající budovy observatoře (vedle původního domku, který dnes již nespádá do vlastnictví ČHMÚ), do níž bylo měření přesunuto. Vzhledem k vybudovaným ubytovacím kapacitám a menší zasedací místnosti budova pravidelně sloužila i jako školicí středisko např. pro zaškolování nových pozorovatelů v celé síti meteorologických stanic. Celkem zde bylo vyškoleno 132 nových pozorovatelů ČHMÚ. V úseku ochrany čistoty ovzduší zde dodnes pořádá své semináře a školení oddělení modelování a expertíz ČHMÚ.

Původní budova observatoře, tzv. „likusák“ s elektrárnou Tušimice I. v pozadí. Foto: J. Korbel. (1969)

Paralelně se stanicí v Tušimicích byly v roce 1966 postaveny i další 2 stožárové stanice (také s 80m stožáry), které měly rovněž za úkol monitorovat kvalitu ovzduší v Podkrušnohoří, a to stanice Újezd u Jirkova (později zrušena, stožár zbourán na základě tehdejšího požadavku Severočeských dolů) a stanice Kopisty u Mostu (od počátku vlastníkem ČSAV, později Ústav fyziky atmosféry Akademie věd ČR).

Výstavba nové budovy observatoře. Foto: J. Korbel. (1971)

Rok 1992 je možno pokládat za přelomový v historii měření kvality ovzduší na území ČR. Bylo zahájeno postupné budování systému Automatizovaného imisního monitoringu (AIM). Observatoř Tušimice byla mezi prvními stanicemi vybavenými touto technikou. K 18. lednu 1992 bylo zahájeno měření oxidu siřičitého (SO₂) a oxidů dusíku (NO_x), od 15. dubna 1994 následovalo měření přízemního ozonu (O₃).

Od roku 2010 je stanice klasifikována jako profesionální stanice kombinovaného typu (AMS1 – provoz stanice v denních hodinách zajišťuje profesionální meteorolog, v nočních hodinách je měření plně automatizováno). Hlavní náplní činností observatoře je provoz klimatologické stanice v profesionální síti ČHMÚ, získání meteorologických dat ze spodní části mezní vrstvy atmosféry (80m stožár) a měření koncentrací znečišťujících látek v ovzduší (pod správou pobočky ČHMÚ v Ústí nad Labem). Stanice je jednou ze dvou fungujících observatoří spadajících pod Úsek ochrany čistoty ovzduší ČHMÚ. Druhou observatoří jsou Košetice v kraji Vysočina.

Kolektiv pracovníků observatoře. Zleva P. Kleinhamlová, F. Veselý, M. Peteřík (dole), L. Koza, D. Cajthamlová, J. Keder, M. Korbelová a J. Korbel. Foto: J. Korbel na samospoušť. (1982)

Za dobu existence se na OBS Tušimice vystříдалo 24 pozorovatelů.

V letech 1974–2019 vedl observatoř RNDr. Josef Keder, CSc. Od roku 2020 vede observatoř Ing. Petra Bauerová.

80metrový stožár Observatoře Tušimice, v pozadí Elektrárna Tušimice II. Foto: J. Korbel.

Zajímavosti

Maximální naměřená teplota:
37,9 °C
(13. 8. 2003)

Minimální naměřená teplota:
–23,9 °C
(9. 1. 1985)

Nejvyšší denní úhrn srážek:
91,7 mm
(2. 8. 1970)

Nejvyšší pokrývka sněhu:
28 cm
(16. 2. 1969 a 23. 1. 1980)

Maximální náraz větru:
40 m/s
(6. 4. 1997)